

свідчить, що за вартісним показником серед країн світу найбільшими експортерами є США, Китай, Сінгапур, Тайвань, Японія та деякі країни ЄС. Україна, експорт якої містить 5% продукції, що відноситься до «висококваліфікованого та високотехнологічного виробництва» значно поступається навіть за середнім світовим значенням показника.

За оцінками та прогнозами експертів та міжнародних організацій [5-6] альтернативи економічному розвитку світової економіки, що базується на нових знаннях, високих технологіях та новітніх рішеннях не існує. Про це свідчать теорії циклічного розвитку та структурні трансформації в економіках країн світових лідерах. Сировинна спрямованість економіки, що є наразі характерною для України, не може забезпечити ані високого рівня конкурентних переваг у міжнародній спільноті, ані безпечність впливу та зміни кон'юнктури міжнародних ринків.

Література:

1. Сіденко В.М. Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/EP_18_1_37_uk.pdf
2. Чинники, складові і результати запровадження і реалізації антикризової політики в окремих країнах світу та Україні. Прогноз соціально-економічного розвитку України у 2021р. / Наук. ред. В.Юрчишин. – Київ: Заповіт, 2021, 200с. [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_ukraine_economic_forecast.pdf
3. The fourth industrial revolution: what it means to react [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond>
4. Сучасні тенденції розвитку світового ринку високих технологій [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/25_2020/12.pdf
5. Technology, media and telecommunications predictions 2021 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www2.deloitte.com/global/en/insights/industry/technology/technology-media-and-telecom-predictions.html>
6. Перспективи науки, технологій та інновацій ОЕСР [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-2016_sti_in_outlook-2016-en
7. UNCTADSTAT. United nations conference on trade and development [Electronic resource]. - Access mode: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

УДК 339.727.2

Захарова О.В.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин МДУ

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН

Процеси економічного зростання економік країн світу визначаються розмірами і структурою інвестицій, якістю та швидкістю їх здійснення. Як наслідок, розвиток економік країн світу відбувається за допомогою саме інвестицій: чим інтенсивніше відбувається це, тим швидше проходить відтворювальний процес і активніше відбуваються ефективні ринкові перетворення. У сучасних умовах глобалізації всі країни світу мають об'єктивну

потребу щодо необхідності активізації інвестиційної діяльності з метою сприяння підвищенню конкурентоспроможності власних господарських систем, проведення модернізації та запровадження вдосконалення існуючих структур, запровадження новітніх методів ведення бізнесу, сприяння забезпеченню диверсифікації капіталу в напрямку соціально-орієнтованих структурних перетворень. Таким чином, прямі іноземні інвестиції стають важливим чинником для економічної політики більшості країн світу та впливають на забезпечення інвестиційної безпеки країни [2].

Глобальні потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) впали на 35% у 2020 році, досягнувши 998,89 млрд. дол. порівняно з 1,53 трлн. У 2019 р. це найнижчий рівень з 2005 року і майже на 20% нижчий за показник кризового 2009 р. Обмеження у світі у відповідь на пандемію COVID-19 сповільнили діючі інвестиційні проекти, а перспективи рецесії спонукали багатонаціональні підприємства переоцінити нові проекти. Падіння ПІІ суттєво перевищувало скорочення обсягів ВВП та світової торгівлі. 66% притоку ПІІ у 2020 р. припадало на країни, що розвиваються, в яких падіння обсягів інвестування склало 8,5%, тоді як в розвинених країнах, на які припадає 31% світових потоків у 2020 р., скорочення притоку ПІІ складало 58,4%. Таке ж за інтенсивністю скорочення обсягів залучення ПІІ відмічається у країнах з транзитивною економікою, частка яких дорівнює 2,4%. Щодо накопичених обсягів, то за даними 2020 р. вони склали 41,35 трлн. дол. США, що в 18 разів більше показника 1990 р. та в 2 рази більше обсягів на 2010 р. Отже, в цілому можна констатувати сповільнення швидкості динаміки міжнародних інвестиційних процесів.

Динаміка регіональних потоків ПІІ представлена на рис. 1 та свідчить, що починаючи з 2017 р. структурі регіональних ПІІ переважають країни Азії, обсяги притоків ПІІ до яких протягом 1990-2020 рр. постійно зростають.

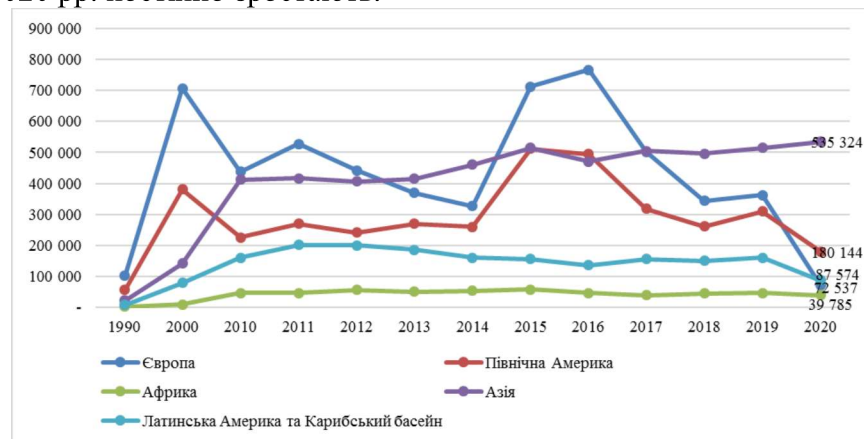

Рис. 1. Динаміка регіональних потоків, млн. дол. США

У 2020 р. до Азії залучено 535,3 млрд. дол. США ПІІ, що складає 53,6% від світового імпорту ПІІ та на 4% більше притоку у 2019 р. Тільки азійський регіон у 2020 р. демонструє зростання обсягів притоку ПІІ. Країни Європи, що домінували у залученні ПІІ до 2017 р., починаючи з 2016 р. демонструють уповільнення темпів залучення ПІІ, так у 2020 р. показник притоку склав 72,5 млрд. дол., що на 80% менше показника 2019 р. На частку країн Європи припадає 7,2% у 2020 р. проти 23,7% у 2019 р. На Північну Америку припадає 180,1 млрд. дол. ПІІ у 2020 р. або 18% світових обсягів, цей показник на 47,2% менший за обсяг 2019 р. Починаючи з 2015 р. для північноамериканського регіону також характерне уповільнене зростання обсягів притоку ПІІ. Країни Латинської Америки та Африки характеризуються відносно стабільними помірними приростами обсягів ПІІ, зокрема приток до країн латиноамериканського регіону у 2020 р. склав 87,6 млрд. дол.

(8,8% світових обсягів), що на 45,4% менше 2019 р. До африканського регіону залучено 39,8 млрд. дол. ПІІ (4%), що на 15,6% менше 2019 р.

В цілому якщо розглядати причини динамічних змін, то в регіонах, що розвиваються, та в країнах з перехідною економікою пандемія мала відносно більший вплив на інвестиції в діяльність, пов'язану з глобальними ланцюжками створення вартості та ресурсо-орієнтовані сфери діяльності. В країнах латиноамериканського регіону та карибського басейну, що залежить від розвитку туризму та видобутку ресурсів, під впливом пандемії значно скоротилися обсяги притоку ПІІ. Зростання в Азії в основному було викликано збільшенням потоків ПІІ до Гонконгу, Китай (на 46 млрд. дол. більше порівняно з низьким рівнем у 2019р.) та зростанням обсягів фінансових операції китайських МНК.

За даними 2020 р. найбільші чисті притоки ПІІ були в економіку таких країн, як США (156,3 млрд. дол.), Китай (149,3 млрд. дол.), Гонг Конг (119,2 млрд. дол.), також слід зазначити, що половина країн з десятки найкрупніших за обсягами ПІІ економік – це країни, що розвиваються. Щодо відтоку ПІІ, то найбільшими експортерами інвестицій є Китай (132,9 млн. дол.), Люксембург (127,1 млрд. дол.) та Японія (115,7 млрд. дол.). В десятці найкрупніших країн експортерів окрім Китаю всі розвинені країни світу. 70,2% накопичених обсягів експорту ПІІ забезпечують 10 економік світу, а саме США, Нідерланди, Китай, Великобританія, Японія, Німеччина, Канада, Гонг Конг, Франція та Швейцарія.

На рис. 2 представлена динаміка світового показника ПІІ на душу населення, що свідчить про зростання рівня показника, який за даними 2020 р. склав 5323 дол. на особу, що на 12,5% вище рівня попереднього року та на 86% вище рівня 2011 р. (при цьому світовий показник вищий мінімального необхідного рівня ПІІ на душу у 500 дол.).

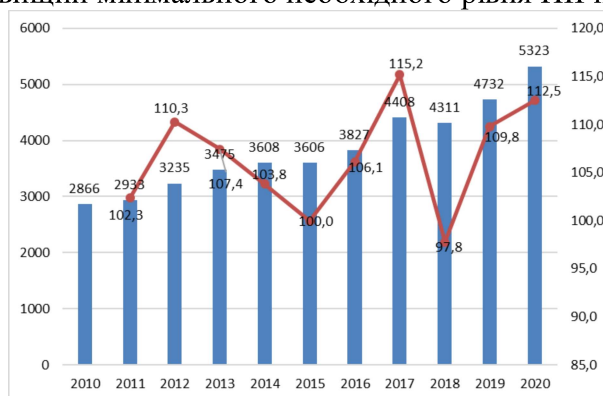

Рис. 2. Світовий показник ПІІ на душу населення, дол. США

Однак, не зважаючи на достатньо високий рівень показника в середньому в межах світового господарства рівень диференціації між країнами дуже високий. Так, Люксембург, Мальта та Кіпр характеризуються показником ПІІ на душу, що більш ніж в 100 разів перевищує середньосвітовий. Тоді як десятка найменш розвинених країн світу має показника ПІІ на душу, що складає лише 1-3% від середньосвітового показника.

В табл. 1 наведені результати розрахунку показників нерівномірності та диференціації розподілу країн світу за ПІІ на душу. Середній рівень показника більш ніж в 2 рази перевищує світовий. Медіанне значення свідчить про те, що половина країн має рівень ПІІ на душу, що не перевищує 3494,9 дол, що в майже в 6 разів нижче за середній рівень. Рівень варіації показника дуже суттєвий. Оскільки коефіцієнт варіації значно перевищує 33,3%, що сукупність країн світу за показником ПІІ на душу є суттєво неоднорідною. Зростання в динаміці коефіцієнту варіації свідчить про тенденцію

посилення ступеня варіації, а отже й рівня диференціації показника. Для 10% найменш розвинених країн показник ПІІ на душу не перевищує 273,3 дол. у 2020 р. (в 3,1 рази вище рівня 2011 р.), тоді як показник для 10% країн з найбільшим залученим обсягом ПІІ, є вищим за 32478,2 дол. США (в 1,3 рази вище рівня 2011 р.). Як наслідок рівень диференціації між цими децилями складає 118,8 разів. Більш високі темпи динаміки показника першого дециля обумовлюють тенденцію зменшення рівня децильної диференціації (на 60% у 2020 р. порівняно з 2011 р.) при збереженні надмірно високого рівня варіації.

Таблиця 1

Показники нерівномірності та диференціації розподілу країн за показником ПІІ на душу населення

Показник	2011	2012	2014	2016	2018	2020
Середнє значення	109103,7	106212,1	128654,2	156729,3	164731,8	182982,3
Медіанне значення	2147,7	2436,9	2784,6	2926,9	3369,4	3494,9
Середнє відхилення	1114781,3	1245345,3	1538274,1	1918368,7	2052870,0	2224020,5
Коефіцієнт варіації	1021,8	1172,5	1195,7	1224,0	1246,2	1215,4
Перший дециль	138,4	161,0	178,5	185,2	204,2	273,3
Дев'ятий дециль	24977,4	27303,8	27377,4	29656,9	29282,9	32478,2
Коефіцієнт децильної диференціації	180,5	169,6	153,4	160,1	143,4	118,8

Для країн, що розвиваються, іноземні інвестиції залишаються вагомим фактором зростання, що забезпечує впровадження нових, передових технологій, збільшуючи тим самим продуктивність праці, розширюють обсяги експорту, стимулює виробництво та підвищення рівня зайнятості. Згідно з дослідженнями доповіддю МВФ збільшення ПІІ в країні на 10% по відношенню до ВВП підвищує економічне зростання в середньому на 0,3% [3].

Експерти UNCTAD [1] прогнозують поживлення інвестиційної діяльності, перш за все за рахунок зростання ПІІ в розвинених країнах світу на 15%, у тому числі внаслідок ЗтП та масштабної державної підтримки інвестицій. Незважаючи на продовження пандемії та збереження несприятливої глобальної кон'юнктури, що впливає на перспективи сприяння інвестицій, очікується зростання світових потоків ПІІ, що будуть спрямовані в харчову промисловість, сільське господарство, сферу інформаційно-комунікаційних технологій та фармацевтики.

Література:

1. WORLD INVESTMENT REPORT 2021. INVESTING IN SUSTAINABLE RECOVERY. Retrieved from: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf
2. Ткаленко С. І. Інвестиційна безпека: теорія, методологія, практика : монографія. Чернівці : ЧНТУ. 2018. 286 с.
3. Фролова Т. О. Суперечності і асиметрії інвестиційної глобалізації. Економіка та держава. 2012. № 6. С. 31-36